

Miodrag Kocić, Dragana Jovanović-Golubović

Fakultet fizičke kulture u Nišu

IGRA BEKA-ORGANIZATORA IGRE U NAPADU

UVOD

U današnjoj košarci od igre bekova umnogome zavisi igra celog tima. Bekovi osećaju potrebu da se nametnu i da budu vođe na terenu a i van njega. Retki su timovi u kojima je centar vođa tima. Bekovi svojom brzinom menjaju ritam igre u odbrani i napadu. Izvrsnim prevođenjem lopte unose sigurnost u ekipu. Pravovremeno upošljavaju saigrače i omogućavaju im da lako poentiraju. Konačno, i sami postižu koševе sa odstojanja i iz “ulaza”. Sve ovo govori da uspeh košarkaške ekipe umnogome zavisi od igre bekova. Većina trenera smatra kako je ishodišna uloga u svakoj ekipi upravo uloga igrača na poziciji broj jedan. Igrač na toj poziciji mora imati najveću prilagodljivost, sigurnost u prenosu lopte, uspešnu igru jedan na jedan, jedan na dva i dva na dva, kao i najveći nivo automatizacije tehničko-taktičkih znanja. Zbog toga bi treneri trebalo da nastoje da igračima na toj poziciji omoguće učenje i usavršavanje što više tehničko-taktičkih detalja i finesa u pojedinačnoj i ekipnoj igri, ne gubeći iz vida sposobnost za organizaciju igre.

OSOBINE ORGANIZATORA IGRE

Košarkaška ekipa može se smatrati malom grupom, koja ima unapred određen sistem uloga, zadataka, obaveza, koje određuje dužnost i prava svakog člana tima. Sportski rezultati jednog tima umnogome zavise od dobrog vođenja.

Što znači biti vođen? Biti vođen znači smanjiti sopstvenu odgovornost i podeliti je sa ostalim članovima tima i sa vođom. Biti vođen znači nešto izgubiti od svoje individualnosti, samoinicijative, spontanosti, ali i istovremeno i nešto dobiti. Lakše je doći do cilja ako vas neko usmerava, ako na nekoga možete da se oslonite. Biti dobro vođen podrazumeva smanjenje prevelikog (često i štetnog) tereta odgovornosti.

U savremenoj košarci teško je naći pravu ličnost za vođu tima. Vođu tima treba isključivo tražiti u ličnosti koja vidno uspoljava organizatorske sposobnosti, jer se zna da najvećim delom igre ta ličnost treba da ima loptu u svom

posedu i od nje zavisi svaka promena ritma u igri i pravovremenost dodavanja lopte saigraču. Vođa treba da bude ekstrovertan, preduzimljiv, smeo, socijalno zreo, vrlo savestan, istrajan, odgovoran, samopouzdan, da poseduje sposobnost za inicijativu, za usmeravanje svojih članova. Vođa treba neprekidno da se dokazuje, posebno u situacijama koje su nepovoljne, krizne i odlučujuće za ekipu.

Tehničko-taktičke osobine organizatora igre su: odlično vođenje lopte, izuzetno dobar dribling, dobar šut sa poluodstojanja i odstojanja, dobar “ulaz” prema košu, izvrstan pregled igre, tehnički dobro i raznovrsno dodavanje, odlično poznavanje individualne i kolektivne taktike.

Šta znači dobro voditi loptu? To znači, da vođenjem lopte treba što brže osvajati teren, pri čemu se mora znati položaj svih ostalih igrača na terenu. Kada organizator “vuče” kontranapad, vođa tima mora znati (bolje reći pretpostavljati) raspored igrača koji mu nisu u vidnom polju. Na taj način može napraviti promenu ritma u vođenju i da, ako je potrebno sačeka dolazak još nekog svog igrača, a da pri tome budno paziti da mu protivnički igrač koji mu dolazi iza leđa ne uzme loptu iz vođenja.

Posedovati izuzetno dobar dribling obema rukama znači da u igri jedan na jedan protivnički igrač nikako ne može da osvoji loptu, pri čemu organizator mora stalno paziti šta se dešava na ostalom delu terena. Dribling treba da posluži da se nadigra odbrambeni igrač i stvori prostor za šut na koš ili prodorom iznuditi “pomoć” nekog od ostalih protivničkih igrača, kada treba ići na asistenciju.

Za organizatora igre važno je da može da poentira sa poluodstojanja i odstojanja. Ako je organizator bezopasan po koš, tada protivnik može da igra odbranu sa pet igrača protiv četvorice. Slična je situacija ako organizator igra pasivno na velikom odstojanju od koša. Tada je teško da napravi “aktivno” dodavanje posle kojeg će saigrač lako poentirati. Najviše asistencija imali su po pravilu uspešni strelci (Slavnić, Kićanović).

Kada kažemo da organizator mora da ima dobar ulaz do koša, to ne znači da samo iz klasičnog dvokoraka treba da šutira na koš. Pošto driblingom nadigra svoga čuvara, organizator polazi na ulaz. Kako će se taj prodor završiti (asistencijom sa prvog ili drugog koraka, zaustavljanjem skok-šutom ili polaganjem) zavisi od situacije na terenu i maštovitosti i raznovrsnosti graditelja igre da loptu uputi na pravo mesto.

Za košarku je pregled igre izuzetno značajan, jer se deset ljudi kreće na malom prostoru, a brzina kretanja lopte je velika. Raspored igrača se menja munjevito. Ako bek ne izvede pravovremeno dodavanje, celokupne prethodne kretnje igrača postaju uzaludne (polazak u blokadu, izlazak iz blokade itd.).

Pored dobrog pregleda, vođa (organizator) igre mora dobro da poznaje pozitivne odlike kolektivne i individualne taktike. Prvo, organizator mora odlično da savlada igru “jedan na jedan” i “dva na dva”, da zna kako da organizuje napad protiv raznih vrsta odbrane. Dobar organizator mora u trenutku da uoči da li protivnik igra zonu ili se brani individualnom odbranom ili nekom vrstom kombinovane odbrane.

Dodavanje je jedan od najvažnijih elemenata košarkaške igre. Poznato je da se utakmica može završiti sa najmanje dva igrača u jednom timu (sve dok postoji mogućnost da se lopta nekom doda). Bez pravovremenog dodavanja teško se poentira. Otuda je za jednog organizatora igre neophodno pravovremeno i raznovrsno dodavanje obema rukama, kao i desnom i levom rukom pojedinačno.

Za beka organizatora bitno je da poseduje izuzetno brze noge i ruke. Namerno se ne govori da mora biti brz. Šta zapravo znači biti brz? Da li je brz onaj što pretrči 100 m za 10 sekundi ili 400 m za 45 sekundi. Ovakva vremena postižu izuzetno brzi sportisti, ali takav način trčanja nije potreban košarkašu. Košarka je sport izuzetne promene ritma. Dobar košarkaš, a posebno organizator igre, treba uspešno da vlada svojim telom. To znači da je sposoban da se iz punog sprinta naglo zaustavi u košarkaški stav ili da iz košarkaškog stava naglo zasprinta ili maksimalno skoči više puta zaredom. Takođe je potrebno da uz što manje smanjenje brzine trčanja menja pravac kretanja ili da iz kretanja u košarkaškom stavu prelazi u trčanje ili obrnuto.

Brz rad ruku je posebno potreban kod igre u odbrani, gde stalnim napadanjem lopte nagonimo napadača da više štiti loptu, čime mu se smanjuje vidno polje i efikasnost. Izuzetno je važno da postoji sinhronizacija rada ruku i nogu i sposobnost učenja novih pokreta. U toku čovekovog rasta postoje periodii kada je sposobnost učenja novih pokreta ili sticanja novih motoričkih navika najveća. Sa methodske tačke gledišta njih treba shvatati kao naročito pogodne periode za treniranje određenih sportskih vrsta zadataka, ali isto tako i kao osetljive faze u odnosu na greške ili propuste u sportskom usavršavanju. Senzibilne faze se, pod određenim uslovima i sa određenim ograničenjima što se tiče rezultata bavljenja sportom, prepoznaju po naročito velikim vrednostima prirasta kod definisanih sportskih vrsta zadataka (Jovanović 1999).¹

Organizator igre treba da poseduje brzinsku izdržljivost. To znači da je moguće da više vremena, brzinu reagovanja, sprinta i skoka drži na nivou neophodnom za izgranje utakmice.

---

¹ Jovanović, I. (1999). Košarka teorija i metodika, (181-182).

Bazično motoričke sposobnosti organizatora moraju biti na zavidnom nivou. Ovo podrazumeva sposobnost organizma da se prilagodi izuzetno teškim uslovima utakmice (znatno povišen krvni pritisak, brži rad srca i povećana potrošnja kiseonika). Sposobnost brzog oporavka je tesno povezana sa opštom fizičkom pripremljenošću, koja se povećava dobrim bazičnim pripremanjima.

ULOGA ORGANIZATORA IGRE

U savremenoj košarci od bekova umnogome zavisi ne samo igra celog tima nego i ukupna atmosfera u klubu. Bekovi osećaju potrebu da se nametnu i da budu vođe na terenu i izvan njega. Posebno se ta potreba za vođenjem oseća kod organizatora igre. Dobar trener treba da oseti koji od igrača poseduje osobine vođe i da mu pruži punu podršku. Mora postojati čvrsta spona između trenera i organizatora igre, koji treba da prenosi trenerove zamisli na teren. Mora postojati potpuno uzajamno poverenje i poštovanje.

Bek-organizator, je zapravo katalizator igre. Preneseno na košarku, to znači da organizator diktira ritam igre, donosi odluku o organizovanju kontranapada ili polukontranapada i nalazi rešenje u igri sa brojčanom prednošću, u nekim slučajevima smelo i izvan košarkaških rezona poentira. Posle nekoliko neuspelih brzih napada organizator je taj koji odlučuje da se odigra jedan dugačak “siguran” napad.

Jedno od osnovnih zaduženja organizatora igre je prenošenje lopte. Posle odbranjenog protivničkog napada ili primljenog koša, niski bek se otvara da bi pravovremeno primio loptu. U toku primanja lopte bek mora da vidi svog direktnog protivnika i da već ima zamisao o brzini i načinu izvođenja napada. Moguće je da protivnik menja način odbrane posle postignutog koša, pa se onda nameće potreba, a računa se na taktičku zrelost beka organizatora, da uoči promene u odbrani protivnika. Kada uoči promenu, bek treba da postavi saigrače na prava mesta, odakle je po njegovoj proceni protivnička odbrana najranjivija.

Neophodno je da organizator igre uočava kome od njegovih saigrača u pojedinim trenucima igre “ide” (ostvaruje uspešan postotak šuta) i da ga pravovremeno upošljava.

U postavljenom napadu uloga beka je izuzetno važna. Potrebno je da usmeri napad ka mestu gde se protivnik najslabije brani. Takođe, organizator igre vodi računa da pravovremeno prebaci loptu sa jedne na drugu stranu napada. Sa druge strane, dobar bek svojim kretnjama bez lopte treba da omogući brzu transformaciju igrača napadača u odbrambenog igrača. Ovo znači da se ne

spušta u uglove igrališta, odakle se teško može vratiti i biti prva odbrana od protivničkog kontranapada.

Iz košarkaške prakse se zna da je odbrana najvećeg broja ekipi najjača u prvih 15-20 sekundi napada. Zbog toga je zadatak beka-organizatora u postavljenom napadu da uz pomoć saigrača testira odbranu iz svih uglova, s dve ili tri rotacije napada s opterećenjem na rasterećenu stranu, kako bi prepoznao greške u prilagođavanju pozicije odbrane te da bi onda, u situacijama smanjivanja pritiska u odbrani došlo do traženog selektivnog šuta.

U trenutku prelaza iz napada u odbranu, prvi bek ne sme dozvoliti protivničkom prvom beku neometanu kontrolu lopte na sredini igrališta, što govori o teme da prvi bek ima primarnu ulogu kod prelaza njegove ekipe iz napada u odbranu.

ZAKLJUČAK

Poslednjih godina oseća se “oseka” u stvaranju dobrih bekova. Uzrok tome je što nema više onih “dosadnih” trenera, koji su spremni da ulažu mnogo truda u stvaranje bekova.

Kod “stvaranja”, potrebno je obratiti pažnju na niz osobina koje treba da krasi dobrog organizatora igre. Moraju se imati u vidu psihološke, tehničko-taktičke i motoričke sposobnosti bekova.

Dobar organizator igre treba da je pametan, samopouzdan, preduzimljiv, hrabar, odgovoran, jednom rečju, potrebno je da poseduje osobine vođe. Tehničko-taktičko znanje niskog beka trebalo bi da bude izuzetno, jer on sprovodi trenerove zamisli u vezi organizacije igre u napadu. Način igre niskog beka zahteva izuzetne fizičke sposobnosti (brze ruke i noge, okretnosti i brzinsku izdržljivost).

Uloga bekova u savremenoj košarci je izuzetno značajna. Oni diktiraju promenu ritma igre u odbrani i napadu, upošljavaju saigrače, poentiraju i predstavljaju svojevrstu sponu između trenera i ekipe. Konačno, bitno utiču na stvaranje sveukupno dobre atmosfere u klubu.

Posebni aspekti “timeinga” u igri beka-organizatora su: kada ubrzati igru, kada usporiti igru, kada šutirati, kada dodati loptu, kada voditi loptu i kada završiti akciju u napadu. Iz toga proizlazi da kontrolisanje završnice akcija i tempa igre (a s obzirom da većina ekipa sa zakašnjenjem, tj. neuspešno reaguje na nagle promene brzine i agresivnosti igre) ima najveći uticaj na rezultat košarkaške utakmice.

Sve iznesene činjenice govore o tome koliko je značajan, složen, odgovoran i rizičan posao koje u igri obavlja bek-organizator, najznačajniji kontrolor lopte i uspešan vođa ekipe u svim fazama toka igre.

LITERATURA

1. Cenić, B. (2000). Košarka-tehnika i taktika. Beograd: FB print.
2. Dežman, B. (2000). Košarka za mlade igralice in igralce. Ljubljana: Sportgraf.
3. Jovanović, I. (1999). Košarka teorija i metodika. Niš: CIP.
4. Jovanović, D. (2003). Antropološke osnove košarke. Niš: Grafika galeb.
5. Karalejić, M., Ahmetović, Z., Jakovljević, S. & Novović, M. (1998). Košarka, priručnik za trenere. Beograd: Grafolik.
6. Nikolić, A. (1962). Tehnika i individualna taktika košarkaša. Beograd.
7. Pavlović, M.L. (2000). Teorija i metodika košarke I. Beograd: FB print.
8. Pavlović, M.L. & Žeravica, R. (2000). Šutiranje u košarci. Beograd: FB print.

Miodrag Kocić, Dragana Jovanović-Golubović

The Faculty of Physical Education

THE ROLE OF THE GUARD – THE ORGANIZER OF THE OFFENSE

SUMMARY

A basketball team can be regarded as a small group with its own system of roles, tasks and obligations defined in advance according to which duties and rights of every member of the team are allocated. Every team is in need of a leader. The results of a team depend to a great extent on a good leadership. Nowadays the efficiency of the whole team depends on the efficiency of the guards. Being the organizer of the game a guard is actually its catalyst; he dictates the rhythm, makes the decisions about organizing counterattack and semi counterattack. All this decision-making and organizing demand certain qualities in an organizer that should be closely analyzed. That is, all the factors of the success in basketball such as mobility, situational mobility, functional and cognitive abilities and conative characteristics should be paid special attention to. Good counter- and positional attack depend to a great extent to the technical and tactical maneuvers of the guards. Without good passing, game review and tactical knowledge there cannot be good coordination among the players, which is the necessary prerequisite for easy scoring.

Key words: Guard – organizer, Basketball game, Offense.